

ЗМІСТ

Любомир Федаш

Вогнениий смуток поета Михайла Олійника 3

Валентина Гладш

Найсвітліша дорога – дорога до отчого дому! 12

Краплиночка на карті 17

Дорога до мами 18

Дотик щастя 19

Рідний кавун 20

Повік не розлюблю 21

Доживає хата 22

Моє дороженьке 23

Ще один світанок 24

Крізь сльози і втому 25

Абориген 26

Тебе не визнаю 27

Села мого маленького краса 28

Я Бога помолю 29

Тепер уже ні балки, ні Дніпра 30

Моя хата 31

Яка краса 32

Болить душа 33

Прилетіли лелеки 34

Скільки ж того села? 35

Гаврилівський вечір 36

Лелеки повертаються додому 37

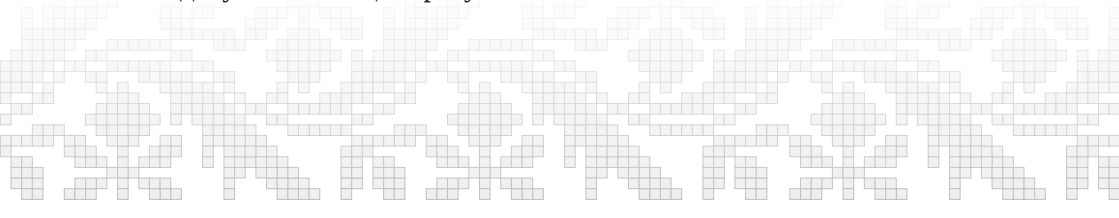
Вже немає моєї школи 38

Кавун на холоднім снігу 39

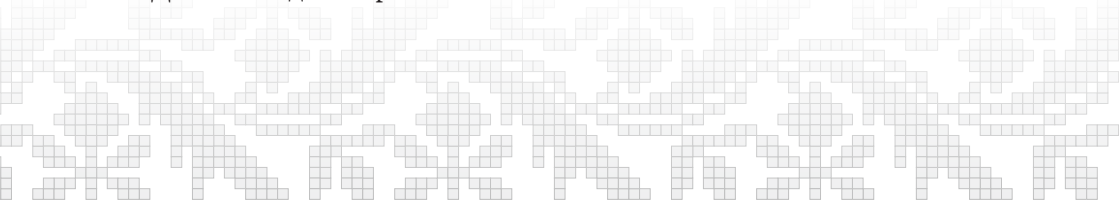
На добраніч 40

Мама-Україна 41

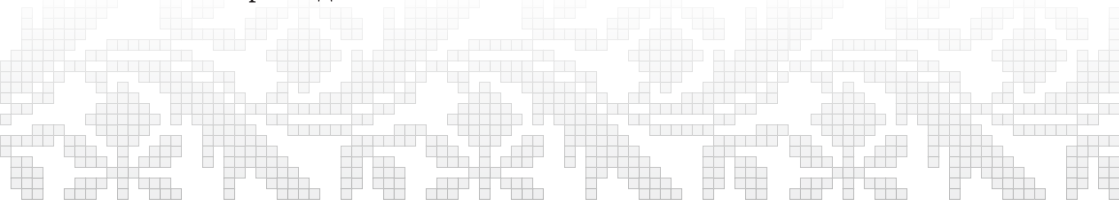
Каховське море	42
Шлях додому	44
Обереги	45
Тягне додому	46
Як же хочеться	47
У кожному сні	48
Весь світ	49
Мій дім	50
Вдома	51
Херсонський кавун	52
Люблю я свої простори	53
Коріння	54
Як довго їхати додому	55
Батьківський поріг	56
Неодмінно повернусь	57
Над моїм найріднішим селом	58
Хоч думкою вернутись	59
Моя гаврилівська земля	60
Я вдома	61
Дорога, що веде додому	62
Свічка	63
Прокинутись в ріднім селі	64
Вареники з вишнями	65
Щастя і тепло	66
Я вас обох любитиму завжди!	67
Якби ж ви тільки знали	68
Як давно це було	70
Дорога	71
Ганівська балка	72
Де крихточка батьківської землі	73
До рідного краю вертаюся знов	74
Я дякую тобі за цю красу	76

Так хочеться до тебе	77
Відпустка	78
Так хочеться вже літа й кавунів	80
Наче тільки п'ятнадцять	81
Кує зозуля	82
Справжній бенкет	83
Не забулось і не віддунало	84
Так ніби по стежці додому	85
Боже, як то було!	86
Тут пахне чебрець	87
Малесенький хлопчик	88
Перші кроки босим по траві	89
Чекаю дива вже давно	90
Може ти не знаєш	91
Як до тебе допливти	92
Пахне домом	93
Найрідніший для мене схід сонця	94
Береги, береги	95
Подивися тепер навкруги	96
Вербова алея	97
Я з Каховським прощаюся морем	98
Лівий берег	99
Коза	100
Забутий ключ	101
На серці сльози і тривога	102
Завари мені чаю	103
Найсвітліша дорога	104
Тополі	105
Додому кличуть вранішні тумани	106
Найдорожче відкриття	107
Я люблю твої верби і клени	108
До мене в дім ввірвалася війна	109

Дідова коса	110
Під ногами спориш	111
Дзеркало душі	112
Спогади дитинства	113
Машина часу	114
Спогадів ріка	115
Упасти в сіно	116
Так добре там, де рідний дім	117
Коли повернуся додому	118
Де перші були сказані слова	119
На цім боці моє дитинство	120
Громи і блискавиці	121
За правилом рідного дому	122
Дім	124
Розкажи мені	125
Дім баронів Фальц-Фейн	126
Якщо звільнять мій дім	127
Де б я не був	128
Мрію	129
Світанки	130
Як добредуть світанки до туманів	131
Не забуду ніяк	132
Недавно так	134
Сонячна доріжка	135
Цієї краси більше в світі нема	136
Незаймана краса	137
Не пробачу ніколи!	138
Ніяк я не надихаюсь тобою!	139
Мої кілометри	140
Дні березневі	141
Вірші, написані удома	142
На вечерю в дитинство	143

Груба	144
Різдво	145
У рідних стінах	146
Всі дороги ведуть до Риму	147
Моя сила	148
Стежечка домів	149
Вікно	150
Не забуду і не розлюблю	152
Розкидані по всьому світу	154
Рідні бугри і кручі	156
Тихо попливу	158
Переходь на рідну мову	159
Завтра садити город	160
Пішли з тобою в балку	162

ВОГНЕННИЙ СМУТОК ПОЕТА МИХАЙЛА ОЛІЙНИКА

Вийшла у світ нова збірка поезій Михайла Олійника «Дорога додому».

Нагадаю, що протягом останніх років поет гідно репрезентував низку героїко-пафосної, патріотичної поезії своїх п'яти книг про війну, що об'єднані спільною долею рідного міста Херсон, а саме: «Незламний Херсон», «Цвіт акації в окупації», «Я розкажу вам про Херсон», «Фортеця Херсон: одне серце на два береги», «З Херсоном у серці». Хочу відзначити, що поет Михайло Олійник – не епізодичне ім'я на літературній ниві, адже його поетична творчість набирає ваги і завдяки своєму непересічному таланту він займає належне місце у ряду відомих митців літератури.

Михайло Олійник – неординарна особистість, яка увібрала в себе найвищі людські доблесті: мужність, відданість і розум. Водночас – це поезія майстра слова, який володіє могутньою силою почуттів, їх витонченістю та аристократизмом. Чистий і щирий голос поета полонить доброю, щедрою синівською відданістю шанувальників його таланту.

Вірші митця – це співанки серця, це родинний, рідний батьківський поклик, душевність і благородність, це рідний дім і закуток рідного села, його маленька Батьківщина, кровинка Матері-України. Сама назва збірки поезій «Дорога додому» досить красномовна, не менш промовисті і назви віршів цієї книги.

Поетичне слово пана Михайла наповнене високою духовністю, воно збагачує нас інтелектуально, звеличує душу і серце шляхетними, патріотичними, відданими почуттями. Тому його вірші чудові, досконалі. У них все продумано – задум і виклад основної думки, і головне у поезії – ліризм, героїка, самопожертва і незрадлива любов пронизують від початку і до останнього слова життєстверджуючим пафосом. Нова збірка поезій «Дорога додому» – це ніби підсумок зрілості поета, його споглядання, роздуми та висновки у важкий час окопних фронтових буднів, коли рідна земля, де він народився і зростав, тепер зруйнована війною, і ворог безжалісно усе плюндрує, але поет з надією вірить у перемогу нашої Вітчизни:

*«де би жити мені не прийшлося
в цій кривавій жорстокій війні
найрідніший для мене схід сонця
в моїй рідній такій стороні»*

Його вірші – це спогади, мандрівка у дитинство, юність і доросле життя та нестримний, завітний поклик отчого дому:

*«моє село краплиночка на карті
на березі Славутича Дніпра
там верби і тополі мов на варті
мого дитинства юності й добра*

*я багатьох вернувшись не застану
і сам колись згорю в життєвім гарті
але любити все ж не перестану
оту маленьку крапочку на карті»*

Його поетична творчість органічно вписується в сучасний процес розвитку української літератури, на який припали складні й драматичні події сьогодення, а саме – російська агресія проти України. На сучасному етапі Михайло Олійник став одним з найпримітніших імен серед сучасних митців. Він народився на Херсонщині, в краю благословенному, до болю рідному, щедрому, овіяному легендами. Сам поет написав про нього в одному із своїх віршів:

*«тут повітря моє кожний рідний куток
кожна стежка травинка і хата
тут же небо моє повне сонця й зірок
і черешня в садочку крислата»*

А уособлює цю Херсонщину мальовниче село Гаврилівка, що розляглося вздовж кришталево-голубого Дніпра, в чарівному і величному степу. Особлива краса літнього степу, коли його золотять потоки яскравого сонячного проміння, а гаряче повітря тече мерехтливими хвилями серед колосків пшениці:

*«моя гаврилівська земля
пробита пострілами смерті
тобою рідна моя я
живу і дихаю уперто»*

Його поезія переконливо свідчить, що є життєстверджуючою, вона сповнена оптимізму, бадьорості і віри в перемогу добра над злом:

*«це все клята війна забрала
і Дніпро і степи а втім
це не вбило мене й не зламало
все воскресне як вже воскресало
бо це рідний з дитинства дім»*

Як бачимо, свій талант поет присвячує рідному народові, збагаченню його культури і літератури. Чи не звідси – універсалізм і багатогранність інтересів. Але у його різножанровому доробку вірші про рідний край посідають одне із провідних місць. Михайла сміливо можемо віднести до митців концептуального філософського мислення, адже він своїми творами орієнтований на тонке і глибоке споглядання навколишнього світу, виділення свого Я, і в його поетичному слові натура звернена всередину ліричного героя. Навіть тоді, коли він чимось захоплюється, то щонайбільше досягає внутрішнього умиротворення, злагоди зі світом, хоч його найприродніший стан – туга. Це домінанта поета, яка визначає романтичний тип його почування і мислення, та «перебєндівська» основа творчості, що «заспіває, засміється, а на сльози зверне».

Джерелом цього, як мотиву, є спогад про херсонські степи, про Дніпро, про рідне село Гаврилівку, про батьків і друзів. Але його не треба трактувати спрощено, на рівні особистісного досвіду, адже спогад може включати в себе момент знання про минуле, знання, в якому особистий досвід ліричного героя невіддільний від колективного досвіду етнічного середовища, а його індивідуальна пам'ять увібрала в себе історію народу, виражену в пісні, оповіді, переказі чи легенді. Михайло Олійник – херсонський бойко, рідні якого за походженням були бойки із карпатського регіону. Генетична пам'ять увібрала в себе спадкову інформацію рідних та інших переселенців-бойків:

*«люблю гаврилівські простори
а йду у Смільник в дідів храм
люблю степи а хочу в гори
бо серцем тут душею там»*

Ліричний герой його творів не може не бачити тимчасових важких обставин життя народу на окупованих територіях, коли безневинно гинуть люди в російсько-українській війні та озвірілий окупант нівечить рідні простори, плундрує міста і села:

*«дірки в полотнах твоїх вулиць
руїни рідних колись хат
сто раз від вибухів здригнулись
але чекають нас назад»*

Він співчутливий, має чуйне серце і вразливу душу, адже народився співцем, що чутливо реагує на зовнішні обставини:

*«ти пробач моя хато що ти зараз одна
що твоїм повзе садом зла гадюка війна
тільки ти не здавайся як гармат гримить грім
ти мене дочекайся на порозі своїм»*

Але як бачимо з цього уривку, що туга і надія – не протилежні поняття, не антитези, коли вони вже борються між собою в естві одного митця. Це теж історична пам'ять, бо це сум за колишньою славою і спокоєм, добробутом, які повинні відродитися. Тут є оптимістичний життєствердний характер, споріднений з народною піснею і думою, що не присипляє, а збуджує і гартує волю в прагненні до дії, до боротьби, до дійства:

*«як відгримлять громи і блискавиці
і стихнуть постріли розплавлених гармат
земля моя поглянь в мої зіниці
бо я збираюсь тут садити сад»*

Основним мотивом віршів збірки є спомини автора про батьківщину, про рідне село, степи, Дніпро, а також про плин часу, про вічну любов, про дніпровських чайок і довгожданих лелек. Спектр значень надзвичайно широкий і часто сягає високого філософського рівня. Злиття з природою переростає в поезії автора в настанову, яка йде від заданої програми і здобуває ту непосредність переживання, що його дає справжнє поетичне натхнення:

*«і ось вона незаймана краса
ось просто тут у мене під ногами
яке Дніпро і даль і небеса
глибоко-ніжні ніби очі в мамі»*

Ідилія спогадів виливається у віршах суворою реальністю. Події війни знайшли відображення у багатьох поетичних творах книги «Дорога додому». Вони просякнуті жахіттям російсько-української війни:

*«мій рідний дім де рідна серцю хата
де пісня мамі й сильні руки тата
я йду сюди крізь війни і жахіття
тут найміцніша пуповина в світі»*

У поезії Михайла Олійника чітко вимальовується образ Матері-України, його синівська любов до рідної матері, до рідних просторів та генетичної пам'яті прадідів:

*«тут же гори мої бистрий Сян і ліси
тече врода одвічно й нетлінно
я повік не нап'юся твоєї краси
рідна мамо моя Україно»*

У творенні образу України поет виходить з конкретних історичних і навіть географічних реалій. Україна – це простір, степова неозорість, це краса і сила вільного духом народу. Але Україна на межі між Європою і Азією, тому її споконвіку плюндрували і Європа, і Азія. Були битви та війни з навколишніми сусідами, і Україна, захищаючись від їхніх зазіхань, вела боротьбу за свою незалежність. Це ми переконливо бачимо і у наш час, коли збройні сили Російської федерації ведуть агресивну війну проти України:

*«вже немає моєї школи
рідних вулиць і дитсадка
залишилось криваве поле
і минуле живе в думках»*

Поет виразно заявляє не лише про власний особистий біль, а вміло вплітає і мотиви болю громадянського. Він розкриває особисті страждання, щоб увійти в коло страждань всього народу і це, без сумніву, добрий знак:

*«настане ж та мить стихне небо над нами
і стане тоді як колись вже було
а після війни я поїду до мами
до себе додому у рідне село»*

Читаючи поезію Михайла Олійника, ми зустрічаємось з тимчасовою гіркою втрат, але читача окрилює віра в перемогу над ворогом та життєдайне майбуття. Адже, розповідаючи про жорстокість війни, поет закінчує опис просвітленим, ясним акордом:

*«виття сирен і згарищ чорний дим
ріжуть душу немов по живому
а мені світить сонцем ясним
найсвітліша дорога додому»*

Пейзажна атрибутика художнього зображення рідного села Гаврилівки надзвичайно живописна, чарівна і ніжна. І ось оспіваний прекрасний малюнок з-під пера поета:

*«а там в дворі вже вишень білий цвіт
на арку знов поплівся виноград
як стежка у дитинство і назад
мій дім для мене це і є весь світ»*

Досить цікавими є мальовничі деталі праотчого села, котрі може впіймати лише витончений генетичний зір людини, зрощеної з феєричною уявою та дивовижною дійсністю. Над лихоліттям жорстокої війни розквітне прекрасне майбуття рідного краю:

*«запахне чебрецями над вирвами снарядів
і вишня у садочку розцвіте
акації одягнуть усі свої наряди
і сонце в небо вийде золоте»*

Уся збірка поезій «Дорога додому» просякнута хвилюючим синівським почуттям любові до свого краю, до батьків, близьких та друзів, до рідного села, до України:

*«де б я не був молитимусь всечасно
у мирному житті або в бою
за рідний край маленький та прекрасний
який тепер повік не розлюблю»*

Єдиною розрадою поета є спогади, хоч і є вірші, де прослідковується смуток, біль, жаль, журба, турбота, тривога, рани, горе, але поет вірить і бачить щасливе майбуття свого народу:

*«як добре що є крила у душі
із вірою в добро вони весельні
побачу рідний двір у споріші
коли стежки дитинства стануть вільні»*

Поезія Михайла Олійника, крім усього, – річ понятійна. Справа в тому, що тоді, коли він живописує словом, коли творить художній колорит, поет якось непомітно вводить у текст такі слова чи словосполучення, на які наче не звернеш уваги, а тим часом – це домінантні лексеми. Він ніколи не скаже випадково «моя хата», «в моєму домі», «мій степ», «моя земля», «мій рідний край», «мій рідний дім», «гори мої», «повітря моє», «рідний куток», «рідний двір». Навіть поняття двору ніби втрачає первинне значення і набуває значення ширшого – межі його розсуваються. Двір стає ледь не всесвітом. Поняття у віршах Михайла Олійника дуже конкретні, водночас вони завжди значущі, мають особливе значення. За ними стоїть батьківська хата, рідний куточок землі, Батьківщина.

У його поезіях природа – життєносна стихія, де те, що відбувається, подібне до людського життя. Особливо зачаровують читача невичерпна любов, приємно - болісний щем, прекрасне і чисте поривання синівської душі, коли в уяві поета постають дорогі поетичні образи: матері, батька, друзів, рідної землі та навколишнього середовища:

*«якби ти мамо знала ким зараз я вже став
за це тобі я вдячний аж до неба
покинув би тепер мільйони своїх справ
аби лиш притулитися до тебе»*

Душа поетова чутлива до всього плинного в житті. Його враження завжди дихають свіжістю, вони щоразу інші. Він відкриває красу, досі не відкрити. І ця краса входить у наше серце так несподівано, як несподівано вона з'явилася поетові. Це – колообіг життя, відкриття світу, котрий асоціюється з нашим дитинством, зі свіжістю його вражень:

*«а так хочеться впасти в некошені трави
і зеленого моря торкнутися хвиль
мов мандрівка додому до тата й до мами
де чебрець та полин і ковиль»,*

*«веди мене полями край села
повз стиглі колоски пшеничних струн
щоб вибрати душа моя змогла
духмяним степом вигрітий кавун»*

*Або можна дати цю строфу про кавун:
«хоча війна забрала рідний дім
і звук гармат страшніший звуків грому
я до сих пір у спогаді отім
несу кавун так радісно додому»*

Безсумнівно, час творить людину, а людина впливає на час. Сьогоднішні суспільні процеси у своїй інтенсивності відбуваються так, що художнє слово не може на них не реагувати. Не може і не має права. Поет знайшов шлях творчого еволюціонування, шлях, властивий лише йому. Звичайно, цьому сприяє природа його унікального таланту, який не всякне, а навпаки – розвивається, оскільки поет не втрачає і ніде не губить щасливого Божого дару відчувати пульсацію духовного буття народу:

*«бентежить серце ще одна весна
додому повертаються лелеки
а я тут поряд зовсім недалеко
але в моєму домі йде війна»*

Збірку поезій «Дорога додому» підсилює вірш-клятва, можна так трактувати, в якому поет весь свій гнів, злісний стан душі, як і вияв всього

українського народу, спрямовує на російських агресорів, проти ненависної війни:

*«я вам не пробачу ніколи
як підло стріляли у школу
як кулі летіли зі свистом
в далеке і рідне дитинство*

*не пробачу за тих що не стало
кого небо до себе забрало
чії долі кирзою стоптали
тих кого ви тут ніби звільняли»*

Для такого поета, як Михайло Олійник, було дуже мало тільки знайти влучну образну символіку та змістовно її виповнити. Він прагне досягти більшого. Поет хоче на «заперечення заперечень» символічних понять витворити цілісну художню колізію. Раз він поет, то повинен усвідомлювати свою безкомпромісну роль перед правдою слова. Раз він поет, то мусить формувати свідомість нації. Він знає, чим була історія його народу і ким був сам народ. Він жадає своєму народові добробуту, щасливої долі та розвитку.

Власне, на цьому базується основна теза, навіть кредо поета, його поетичних інтерпретацій.

Любомир Федаш,
філолог, історик, публіцист
10 січня 2025 року